

Fond nacрта Franjevačkog samostana čuva i druge nacрте objekata u čijoj su organizaciji izgradnje sudjelovali sinjski redovnici (Vinjani, Stablina), kao i projekt za izgradnju franjevačkog samostana uz crkvu Gospe od Pojišana u predgradu Splita, koji nikad nije realiziran jer su se franjevci vratili u Sinj. O tim je nacrtima riječ u poglavlju *Ostali nacrti* (str. 113–114). Poglavlje *Važnost nacрта pohranjenih u samostanskom arhivu* (str. 115–118) pokazuje kako su franjevci pažljivo planirali svaki zahvat, angažirajući više stručnjaka i dajući izraditi više projekata, kako bi se našlo najprikladnije rješenje, a za izvedbu bi se obračali provjerenim ljudima za koje su znali da imaju iskustva. Međutim, nacrti pokazuju i kako je u 20. stoljeću vidljiv odmak od takve prakse, te da se projekti vrlo brzo realiziraju, ali ne donose uvijek najbolje rezultate.

Katalog nacрта (str. 119–130) donosi popis od 195 nacрта, a pri opisu pojedinog nacрта obično su navedeni naziv/opis nacрта, autor, nadnevak i dimenzije.

U *Pogovoru urednika* (str. 131–133) fra Hrvatinić Gabrijel Jurišić piše o putu, progonstvima i vraćanjima sinjskih fratara te ukratko o početcima niza „Knjižnica zbornika *Kačić*“ — monografije, dokumenti, grada.

Pri kraju knjige nalaze se *Literatura* (str. 135–141), sažetak na talijanskom jeziku (str. 139–141), sažetak na engleskom jeziku (str. 143–145), *Kazalo osobnih imena* (str. 147–149), *Kazalo zemljopisnih naziva* (str. 151–153), navedena su *Izdanja zbornika „Kačić“* u osam skupina (I. Zbornik „Kačić“; II. Knjižnica Zbornika „Kačić“ — monografije, dokumenti, grada...; III. Niz „Tragovi“; IV. Niz ponovljenih izdanja „Mala knjiga“; V. Glazbeni niz „Nova et vetera“; VI. Niz „Riječ“; VII. Zajednička izdanja; VIII. Izvan nizova) (str. 155–160) te se donosi životopis Darke Bilić (str. 161).

Ivanka Magić Kanižaj

Tomislav Žigmanov (ur.), *Misaona popudbina Tome Vereša: Zbornik radova s međunarodnog filozofsko–znanstvenog skupa (14.–16. prosinca 2012.)*. Subotica: Zavod za kulturu vojvodanskih Hrvata, 2016, 239 str.

Međunarodni filozofsko–znanstveni skup *Misaona popudbina Tome Vereša* održan je prigodom desete obljetnice smrti tog uglednog svećenika dominikanca, filozofa, teologa, prevoditelja, promicatelja dijaloga između kršćana i marksista, te istražitelja i vrednovatelja svoje zavičajne kulture i povijesti. Skup je organiziran u suradnji triju institucija iz Subotice: Subotička biskupija, Zavod za kulturu vojvodanskih Hrvata i Otvoreno sveučilište.

Zbornik je tematski podijeljen u četiri cjeline. Nakon predgovora urednika Tomislava Žigmanova, Ivan Armanda predstavio je Tomu Vereša u članku *Dr. fr. Tomo Vereš (1930.–2002.) — prikaz lika i djela*. Prikaz je temeljen na izvornoj arhivskoj građi i literaturi. U prvom je dijelu iznesen životopis Tome Vereša, u drugom pregled njegova znanstvenog i spisateljskog rada, a u trećem pregled i popis fonda *Tomo Vereš* u Arhivu Hrvatske dominikanske provincije u Zagrebu.

U Drugoj cjelini predstavljeni su filozofsko–teološki prinosi Tome Vereša. Hrvoje Lasić u članku pod naslovom *Tomo Vereš — promicatelj i zagovornik filozofsko–teološkog dijaloga: Uloga i značenje vjere u filozofsko–teološkom dijalogu* proučava Verešovo poimanje naravne i nadnaravne dimenzije čovjeka, njegove tjelesne i duhovne potrebe, smisao i svrhu postojanja i dr. Vereš je istinski pobornik međuljudskog dijaloga jer se samo kroz dijalog mogu misli i osjećaji priopćiti drugomu i obratno. Potom slijedi članak Mladena Milića *Neke od mogućih poteškoća u dijalogu između razuma i vjere*. Polazište je slu-

šanje kao prva i temeljna pretpostavka dijaloga. Autor analizira poteškoće u dijalogu razuma i vjere. Treći članak u ovoj cjelini je *Bog i dijalog u filozofskoj misli Tome Vereša* autora Marjana Ostrogonca. Članak obrađuje dvije teme (Bog i dijalog) koje su preokupirale i usmjeravale misaoni put Tome Vereša. Četvrti je članak *Govor o Bogu: prevodilačke kušnje Tome Vereša* Jasne Šakota–Mimica. Prikazan je Verešov karakter studioznog i predanog prevoditelja latinskih tekstova. Peti je članak Tomislava Vukovića „*Contradictio in terminis*“ — upozorenje Tome Vereša o Aristotelovoj i Akvinčevoj krivo prevodenoj sintagmi „nepokretni pokretač“. Autor objašnjava Verešovu argumentaciju za prijevod „nepokrenuti pokretač“ te donosi pregled uporabe oba naziva među određenim filozofima s područja bivše države. Šesti je članak *Budućnost Verešovog djela: Hrišćansko bogoslovlje i filozofija nauke* autora Mihaila Smiljančića. Propituje se traganje Tome Vereša za novom sintezom koju može pružiti teologija uzimajući u obzir nova znanstvena dostignuća i njihove teorije.

Treća cjelina nosi naslov *Karl Marx i dijalog u Verešovom djelu*. Alpar Losoncz u članku *Dosad je dijalog samo različito tumačen a treba ga transformisati* opisuje Verešovo nastojanje da uspostavi dijalog između kršćanstva i marksizma pronalazeći zajedničke poveznice između njih. Drugi članak *Geneza Marxova ateizma: Jedan pogled iz kuta Tome Vereša* autora Stjepana Radića obrađuje problem Marxova pristupa religiji oslanjajući se na Tomu Vereša. Prepoznate su tri faze Marxova ateizma. Prva je faza mladenačkog sanjarenja i bunta protiv svih oblika transcendencije, druga je prijelaz na spekulativno–racionalističku kritiku religije te treća faza „prijelaza s kritike bogova na nebu ka kritici bogova na zemlji“. Treći članak *Verešova dijaloška ontologija* autora Dragana Prole

analizira misao Tome Vereša u okolnostima komunističke Jugoslavije koja nije bila naklonjena katoličkim misliocima te njegovu otvorenost prema onima koji su drugačije mislili. Četvrti je članak *Dijalogom ka horizontu čovečnosti* autora Boška Kovačevića, u kojem se pobliže promišlja o svedremenosti dijaloga koji je potreban kao način svakidašnjeg života, a ne tek zahtjev koji je postavljen u određenom povijesnom trenutku.

Četvrta cjelina obuhvaća djelo Tome Vereša i Bački zavičaj. Katarina Čeliković u članku *Tomo Vereš u zavičajnom tisku* donosi pregled radova Tome Vereša te radova o njemu koji su objavljeni od sedamdesetih godina 20. stoljeća na hrvatskom i mađarskom jeziku. Drugi članak *Značajke i značenje Verešove polemike sa Sekulićem na stranicama Marulića početkom 1990–ih godina* autora Slavena Bačića obrađuje antologijsku polemiku Tome Vereša i Ante Sekulića, koja je vođena 1990. i 1991. godine. Ona se može smatrati ključnom u istraživanju povijesti bačkih Hrvata. Treći članak *Doprinos Tome Vereša historiografiji o Bunjevcima na primjeru monografije o Bunjevačko pitanje danas* autora Stevana Mačkovića donosi prosudbu ideja koju je Vereš iznio u monografiji pod vidom dometa historiografije o Bunjevcima. Četvrti članak, ujedno posljednji u cjelini i zborniku, *Verešov odnos prema bunjevačkom pitanju* autora Tomislava Žigmanova opisuje historigrafski pristup tumačenju pripadnosti Bunjevaca hrvatskomu nacionalnomu korpusu.

Izdanje zbornika potrajalo je zbog nedostatka resursa, ali radi važnosti za Hrvate u Vojvodini raduje nas da se i to ostvarilo.

Zvonimir Marinović